

УДК 327(477+481):341.324(470)

Ірина Слюсаренко,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права
факультету права та міжнародних відносин,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
ORCID ID 0000-0003-1451-3627
i.sliusarenko@kubg.edu.ua;

Олена Брайчевська,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права
факультету права та міжнародних відносин,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
ORCID ID 0000-0001-8438-2365
o.braichevska@kubg.edu.ua;

Олександр Цветков,

доктор історичних наук, Надзвичайний і Повноважний Посланник першого
класу, професор кафедри міжнародних відносин та міжнародного права
факультету права та міжнародних відносин,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
ORCID ID 0000-0002-0861-677X
o.tsvietkov@kubg.edu.ua
DOI 10.29038/2524-2679-2021-03-182-200

ДИНАМІКА ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КОРОЛІВСТВОМ НОРВЕГІЯ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано динаміку українсько-норвезьких відносин у зовнішньополітичній та економічній сферах в умовах агресії Російської Федерації проти України (2014–2021 рр.). Дослідження проводили з позицій структурно-функціональних підходів, використанням методів документального, контент- і компаративного аналізу.

Українсько-норвезькі відносини в політичному вимірі значно активізувалися з початком Революції гідності в кінці 2013 р. Із моменту окупації Криму

Королівство Норвегія чітко заявляло про підтримку суверенітету й територіальної цілісності України. Протягом 2014–2018 рр. відбувався інтенсивний політичний діалог на високому та найвищому рівнях, здійснювалася розбудова каркасу нормативно-договірної бази двосторонніх партнерських відносин.

Важливим інструментом економічної співпраці стала заснована 2014 р. Українсько-норвезька міжурядова комісія з питань співробітництва в галузі торгівлі, підприємництва та економіки. Під час її засідань у 2016, 2018 та 2020 рр. обговорювалися та узгоджувалися питання про стан і перспективи двосторонньої співпраці, статус Угоди про вільну торгівлю між Україною й державами ЄАВТ, співробітництва у сфері енергетики та енергоефективності, транспорту, торгівлі морепродуктами, рибальства, сільського господарства, культури й туризму.

Налагоджено двосторонній діалог із питань європейської інтеграції. У рамках цього Норвегія ділиться з Україною досвідом європейської інтеграції поза членством у ЄС. Норвезькі інвестиції в українську економіку спрямовані на підвищення енергоефективності, реформування енергетичного сектору та підвищення ядерної безпеки. Норвезькі компанії Scatec Solar і NBT стали потужними інвесторами у сферах відновлюваної енергетики.

Після 2019 р. простежено вповільнення співробітництва в політичній і економічній сферах. Зменшуються показники обсягів зовнішньої торгівлі товарами та послугами. Занепокоєння й розчарування норвезьких інвесторів викликають ступінь прозорості умов для інвестицій, раптові юридичні зміни в галузі поширення відновлюваних джерел енергії та зворотна дія нових юридичних норм. Збереження й закріплення подібних процесів можуть стати на заваді позитивній динаміці зростання норвезьких інвестицій в економіці України та подальшої двосторонньої економічної співпраці.

Ключові слова: Україна, Королівство Норвегія, зовнішньополітичні й економічні відносини, інвестиційний клімат та динаміка співробітництва.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та формування мультиполярної моделі міжнародних відносин суверенні держави вже не можуть діяти як відокремлені актори. Їх поєднують багатогранні зв'язки з іншими акторами та учасниками міжнародних відносин. Але водночас двосторонні міждержавні відносини продовжують залишатись однією з найважливіших форм взаємодії держав на світовій арені. Результативність

та глибина в таких стосунках напряму залежить від можливостей реалізувати національні інтереси шляхом співробітництва з наближенням до стратегічного партнерства, не відкидаючи елементів конкурентного змагання чи взаємозалежності.

Незважаючи на географічну віддаленість і різний суспільно-політичний устрій, Королівство Норвегія та Україна стикаються з низкою тотожних геополітичних і безпекових викликів, джерелами яких переважно є зовнішні дії Російської Федерації – держави-сусідки, яка має спільний кордон з обома країнами та суттєво впливає на ефективність реалізації ними національних інтересів.

З очевидністю ця історично сформована константа об'єктивно підштовхує до взаємовигідного поглиблення й нарощування співпраці між Україною та Королівством Норвегія на основі розбудови різночинного партнерства й співробітництва з низки важливих напрямів, передусім у концептуально-стратегічному, політичному та економічно-прикладному вимірах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському науковому дискурсі українсько-норвезькі відносини тривалий час не були предметом допитливої уваги науковців. Одним із перших українсько-норвезький контекст у європейських інтеграційних процесах до 2013 р. був сконцентровано розглянутий у роботі О. Г. Цветкова та І. В. Сабор [1]. Автори висвітлили перспективність політичного діалогу між країнами на прикладі успішної регіональної взаємодії в північноєвропейському вимірі; розбудову відповідних організаційно-політичної й соціально-економічної складових частин; торговельних відносин і виокремили галузі, які становлять першочерговий інтерес для норвезьких інвестицій – суднобудування, телекомунікації, новітні ІТ та енергозберігальні технології; військово-технологічне співробітництво; рибопродукти; співпрацю у сферах культури, науки й освіти. Місце України в зовнішній політиці Королівства Норвегія у 2014–2019 рр. досліджувала О. А. Брайчевська [2]. Ролі Норвегії в реформуванні оборонно-промислового комплексу України після 2014 р. стосується стаття І. Ю. Слюсаренко [3].

Зміст та завдання проекту «Норвегія–Україна», який спільно реалізують NORДуніверситет (м. Будьо) та Льотна академія Національного авіаційного університету, розкрито в науковій розвідці І. І. Романько [4]. І. П. Лопушинський, О. І. Ковнір, виходячи з історичного досвіду Норвегії, дослідили тенденції становлення мовної політики в Україні [5].

Водночас аналіз актуалізованих досліджень і публікацій із питань норвезько-українського співробітництва засвідчує відсутність наукових

розвідок щодо вивчення новітньої динаміки політичного та економічного співробітництва України й Норвегії з 2014 р. по сьогодні.

Мета дослідження – вивчити саме таку динаміку відносин України й Королівства Норвегії в політичній та економічній сферах в умовах агресії Російської Федерації в період 2014–2021 рр.

Методика дослідження. В основу дослідження покладено структурно-функціональний підхід, який дав змогу визначити місце взаємозв'язків між Україною та Королівством Норвегія в системі міжнародних відносин в умовах агресії РФ проти України.

Нині чинна договірна база норвезько-українських відносин нараховує 38 документів, 25 із яких укладено на двосторонній основі, решту – на багатосторонній. За допомогою методу документального аналізу розкрито як договірно-правову базу норвезько-українських відносин, так і концептуальні зовнішньополітичні документи Королівства Норвегія, які містять посилання та інформацію про Україну. Це дало змогу з'ясувати й оцінити специфіку формування двосторонньої бази відносин та визначити основні здобутки політичного й економічного співробітництва між державами в хронологічній динаміці.

Контент-аналіз уможливив демонстрацію кількості згадувань смислової одиниці «Ukraine» в норвезьких Білих книгах 2017 та 2020 рр., а порівняльний аналіз визначає зміни акцентів за цей час.

Поєднання означеного методологічного підходу та методів дослідження дало змогу проаналізувати процес динаміки двосторонніх відносин України та Норвегії в політичній та економічній сферах у сучасних геополітичних умовах.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Україна та Королівство Норвегія об'єднані наявністю спільної історичної константи – сусідством із Російською Федерацією, що зумовлює наявність спільних викликів та загроз, які для України вже втілились у збройну агресію й анексію частини її території. Тому не дивно, що після окупації Криму Королівство Норвегія одразу виступило із заявою про підтримку суверенітету та територіальної цілісності України [6]. У Білій книзі 2017 р. [7], де викладено основні напрями норвезької зовнішньої політики й політики безпеки в умовах мінливої та непередбачуваної ситуації у сфері міжнародної безпеки Україна згадується 10 разів. У документі зазначено, що анексія Росією Криму, дестабілізація й окупація частини території на сході України змінили всю картину безпеки в Європі.

Занепокоєння норвезької сторони викликали й дедалі частіша демонстрація та пряме використання Російською Федерацією під час навчань на сусідніх із Норвегією територіях і під час воєнних операцій в Україні та Сирії новітніх ракетних комплексів і високоточної зброї.

Уторгнення в Грузію 2008 р. та в Україну 2014 р. засвідчило, що Росія спроможна використовувати всі інструменти силового тиску, включаючи й військову силу для досягнення своїх інтересів, що створило безпрецедентні загрози та виклики як для міжнародної, так і для національної безпеки в усіх сусідніх із нею європейських країнах, у тому числі й для Норвегії. Як зазначено в Білій книзі 2017 р., дієвою протидією порушенню російською стороною норм і принципів міжнародного публічного права, що проявилися щодо до територіальної цілісності України, було б зміцнення єдиних позицій усього Європейського Співтовариства як потужного суб'єкта політики безпеки в регіоні, а також запровадження цільових обмежувальних заходів у формі міжнародних санкцій, до яких у повному обсязі могла б приєднатись і які підтримуватиме Норвегія. Безпосередньо внаслідок збройної агресії й порушення Росією територіальної цілісності України Норвегія вирішила призупинити двостороннє військове співробітництво з РФ, за винятком співпраці у сферах, що мають особливе значення для безпеки на морі, у повітряному просторі та для стабільності на Півночі. У цьому документі також зазначено, що в умовах нової безпекової ситуації норвезький уряд здійснюватиме політичну та економічну підтримку країн Східної Європи. Передусім, це стосуватиметься України, Грузії й Молдови, які уклали угоди про асоціацію з ЄС. При цьому особливо акцентовано на підтримці України, ураховуючи її стратегічне становище на континенті та відповідну масштабність агресії з боку Російської Федерації. Водночас зазначено, що повернення Україні окупованих й анексованих територій, забезпечення стабілізації її внутрішнього становища та сталого розвитку сприятимуть підвищенню загального рівня безпеки в Європі. Однаковою мірою Королівство Норвегія висловлювало готовність сприяти тіснішій співпраці між НАТО й Україною для підсилення безпекових позицій останньої, а також роботі польової місії ОБСЄ на її території, яка в ролі міжнародного спостерігача та посередника відіграє ключову роль в Україні [7].

Із початку гібридної агресії РФ проти України Норвегія активізувала політичний діалог з українською владою з низки питань, зокрема в політичній та економічній сферах. Із грудня 2013 р. по травень 2015 р. міністр закордонних справ Королівства Норвегія Б. Бренде й міністр із питань ЄС В. Хельгесен відвідували Україну сім разів [8].

Також від 2014 р. значно активізувався політичний діалог між двома державами на найвищому рівні. Уперше за всю історію двосторонніх

відносин 18 листопада 2014 р. Україну відвідала з офіційним візитом прем'єр-міністр Ерна Сульберг, а 18 жовтня 2016 р. в Королівство Норвегію вперше з офіційним візитом прибув Президент України П. Порошенко. Результатом переговорів на найвищому рівні стало офіційне проголошення відносин між Україною та Норвегією міждержавним партнерством. Його основні напрями в багато- й двосторонньому форматах зафіксовано в Спільній декларації про партнерство між Україною та Королівством Норвегія від 16 жовтня 2016 р. [9]. Після підписання цього документа простежено активізацію політичного діалогу на урядовому й парламентському рівнях. Упродовж вересня 2018 р. відбулося три візити офіційних осіб Королівства Норвегії до України: міністра закордонних справ Норвегії Іне Сьорейд (4–6 вересня 2018 р.), міністра торгівлі та промисловості Королівства Норвегії Торб'єрна Роя Ісаксена (12 вересня 2018 р.), парламентської делегації на чолі з Президентом Стортингу Норвегії Тоне Вілхелмсен Трьоен (18–20 вересня 2018 р.). 28 січня 2019 р. відбувся офіційний візит прем'єр-міністра України В. Гройсмана до Норвегії, одним із важливих результатів чого стало підписання Спільної заяви Глав урядів щодо посилення українсько-норвезького співробітництва у сфері енергетики [10].

Про співпрацю в галузі енергетики йшлося і під час зустрічі 25 вересня 2019 р. в штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку Президента України В. Зеленського з прем'єр-міністром Норвегії Е. Сульберг.

Від грудня 2013 р. і до 2019 р. зберігалася потужна позитивна динаміка двосторонніх контактів на рівні найвищих і високих посадових осіб. Але впродовж 2020 та більшості часу 2021 р. контакти такого рівня були відсутні, а рівень співробітництва зведено до міжвідомчої співпраці. Водночас норвезька сторона привітала започаткування української ініціативи «Кримська платформа», яку створено з метою збереження належної уваги до проблеми окупованого Криму на міжнародному порядку денному [11]. Норвегію на інавгураційному саміті «Кримської платформи» представляв Єнс Фреліх Хольте, державний секретар Міністерства закордонних справ Королівства Норвегії.

Для України важливою є також подальша підтримка Норвегією українських ініціатив на міжнародних майданчиках, оскільки впродовж 2021–2022 рр. ця скандинавська країна входить до складу Ради Безпеки ООН як її непостійний член. Українська та норвезька сторони вже домовилися посилити співпрацю в рамках ООН щодо відновлення територіальної цілісності України [12].

Активізація політичного діалогу з Україною впродовж 2013–2019 рр., хоча й впливала зі спільних безпекових викликів із боку РФ, але й доповнювалася серйозним зацікавленням Норвегії в низці інших напрямів співробітництва. Аналіз бази нормативно-правових документів щодо двостороннього співробітництва протягом 2014–2021 рр. засвідчив, що ця база збільшилася на вісім двосторонніх документів. У 2014 р. підписано дві угоди, які стосувалися створення такого важливого інструмента двосторонньої співпраці, як Міжурядова комісія з питань співробітництва в галузі торгівлі, підприємництва та економіки, а також співпраці у сфері ядерної й радіаційної безпеки. 2015 р. підписано міжурядову угоду, згідно з якою норвезька сторона надала українській грант обсягом 200 млн норвезьких крон (еквівалент \$26 млн) [13]. Міжурядову угоду про технічне та фінансове співробітництво, міжвідомча угода між міністерствами юстиції й міжвідомча угода про взаєморозуміння та науково-технічну співпрацю у сфері геодезії, картографії, кадастру й земельних відносин підписано у 2016 р.

Після 2018 р. динаміка розбудови нормативно-правової бази між Україною та Норвегією знижується. У 2018 та 2020 рр. підписано лише два спільні протоколи щодо сфери спільної діяльності між Державною інспекцією ядерного регулювання України (Держатомрегулювання) й Норвезьким агентством із радіаційної та ядерної безпеки (DSA).

Останнім часом із боку Норвегії простежено зниження інтересу до політичного співробітництва з Україною. 27 листопада 2020 р. ухвалено нову Білу книгу [14], у якій Україну згадано лише чотири рази й тільки в контексті безпекових питань, пов'язаних із РФ. Насамперед це пов'язано зі змінами геополітичної ситуації та появою нових безпекових викликів і загроз для Норвезького Королівства. Оптимізм щодо збалансованого розвитку системи міжнародної безпеки, який тривав перші три десятиліття після падіння Берлінської стіни, змінився після незаконної анексії Криму Росією й тривалої агресії на сході України на більш реалістичні сценарії. Зокрема, погіршення відносин Росії з НАТО та західними країнами внаслідок анексії Криму та її участі в подіях у Східній Україні посилили безпекові виклики для Норвегії в безпосередній близькості до її кордонів, зокрема в Арктиці. Нарощування військового потенціалу та присутності РФ в Арктиці є новим викликом для безпеки Норвегії і її союзників по НАТО. Крім того, Росія посилює свою військову присутність не лише через збільшення військових баз на Арктичному узбережжі, але й розміщує та випробовує на них нові системи озброєння. А це, звичайно, не виключає такої тенденції розвитку, що військові інциденти в інших частинах світу можуть мати військові

наслідки і в найближчих північних районах Норвегії, що безпосередньо впливатиме на безпеку Норвегії та її союзників по НАТО.

Зміни клімату й викликане ними танення полярного льоду спрощують доступ до арктичних природних ресурсів, що призводить до зростання міжнародного інтересу до Арктики з боку нових геополітичних гравців, що також є новим безпековим викликом для Норвегії. Підвищена активність щодо використання природних ресурсів Арктики може призвести до незворотних екологічних змін. Ця проблема є надзвичайно чутливою для Норвегії, оскільки Крайня Північ є домівкою для значної частини норвежців. Це може негативно позначитися на розвитку, безпеці та стійкості місцевих громад. Щонайбільше всю цю проблематику Норвегія готова обговорювати з узбережними державами Північно-Льодовитого океану, а також у низці регіональних міжнародних організацій і в численних форматах відносин північноєвропейських країн.

Тому внаслідок появи нових викликів і загроз значною мірою «українське питання» в Білій книзі 2020 р. перестало бути першочерговим на безпековому порядку денному Королівства Норвегії, але все ж не втратило своєї актуальності [14]. Зменшення інтенсивності двосторонніх контактів і політичного діалогу на високому та найвищому рівнях не привело до зниження рівня партнерських відносин між двома країнами.

Королівство Норвегія продовжує чітко та послідовно висловлювати рішучу підтримку суверенітету та територіальній цілісності України, що відображено в згоді на підтримку України на рівні Ради Безпеки ООН, де, як уже зазначалося, Норвегія впродовж 2021–2022 р. перебуватиме в ролі непостійного члена, а також у підтримці ініціативи й участі державного секретаря МЗС Норвегії в інавгураційному саміті «Кримської платформи».

Незважаючи на зниження динаміки політичних контактів на найвищому та високому рівнях, продовжується розбудова механізмів двосторонньої економічної співпраці. Важливим інструментом економічної співпраці стала заснована 2014 р. Українсько-норвезька міжурядова комісія з питань співробітництва в галузі торгівлі, підприємництва та економіки. У рамках першого засідання, яке відбулося в Осло 26–27 вересня 2016 р., розглядалися питання щодо стану й перспективи двосторонньої співпраці, статусу Угоди про вільну торгівлю між Україною й державами ЄАВТ, співпраці в різних секторах економіки (енергетика, енергоефективність, транспорт, рибальство, туризм та ін.). Друге засідання, яке відбулося в Києві 11 вересня 2018 р., стосувалося розгляду питань підтримання співпраці у сферах енергетики, енергоефективності, торгівлі морепродуктами й інфраструктури [15].

Під час третього засідання, яке відбулося в режимі онлайн 12 листопада 2020 р., сторони домовилися надалі розширювати співпрацю та обмін досвідом у сферах сільського господарства, енергетики, газо- й нафтопереробки, інфраструктури та аерокосмічної сфери, а також культури й туризму [16].

Створена 2009 р. з метою розвитку двосторонніх бізнес-контактів неприбуткова громадська організація «Норвезько-українська торгова палата» – «The Norwegian-Ukrainian Chamber of Commerce (NUCC)» виявилася доволі ефективним механізмом і на сьогодні час об'єднує близько 120 учасників та предметно сприяє активізації двосторонньої співпраці й покращенню розуміння між діловими колами та державними установами. NUCC зацікавлена в розвитку потенціалу молодих підприємців, енергетичних проєктах, розвитку сектору ІТ, торгівлі морепродуктами, контактам у сільському господарстві, туризмі тощо [17].

Норвегія має багатий досвід участі в європейській інтеграції без участі власне в ЄС і готова ділитися цим досвідом з Україною. Задля цього налагоджено двосторонній діалог із питань європейської інтеграції. У його рамках Норвегія поширює свій досвід і знання, отримані в результаті участі в ЄЕП, ЄАВТ, Шенгенській угоді та інших відповідних європейських об'єднаннях. Для України цей діалог може стати надзвичайно сприятливим елементом у її поступі до вступу в ЄС і в процесах політичної та економічної інтеграції з ЄС.

У рамках діалогу в практичному плані проводяться обговорення питань щодо імплементації Угоди про ЄЕП, юстиції та питань, пов'язаних із Шенгеном, продовження двостороннього співробітництва в рамках ЄЕП і норвезьких грантів, реформи сектору енергетики та енергоефективності, навколишнього середовища, моря й питань, пов'язаних із ним, торгівлі та ведення бізнесу, Транс'європейської транспортної мережі, включаючи планування й розвиток транспортної інфраструктури, реалізації проєктів у рамках програми «Горизонт 2020» [18], що має змінитися програмою «Горизонт Європа» на наступні сім років.

У цьому сенсі свідченням руху в напрямі реалізації двостороннього українсько-норвезького діалогу з питань європейської інтеграції стали експертні консультації, які відбулися 11–12 червня 2018 р. в м. Осло, де розглянуто питання виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, функціонування поглибленої та всеохопної Зони вільної торгівлі, досвіду співпраці Норвегії з ЄС у рамках Європейської економічної зони, двостороннього спрощення митних процедур та приєднання України до Конвенції про єдиний режим транзиту від 20 травня 1987 р., а також

приєднання до Єдиного цифрового ринку ЄС. Окремо увагу приділено питанню юстиції й внутрішніх справ [19].

Україна та Норвегія особливо зацікавлені в енергетичному співробітництві, спрямованому на підвищення енергоефективності й диверсифікації джерел електроенергії. Норвезький бізнес проявляє зацікавленість до українського енергетичного ринку через інвестиції у відновлювальну енергетику та постачання енергоресурсів. Норвегія є одним із найбільших інвесторів у галузь відновлюваної енергетики України. Зокрема, норвезька компанія «Scatec Solar» відповідальна за будівництво двох комплексів сонячних електростанцій у Черкаській області загальною потужністю понад 80 МВт [20].

На сьогодні реалізуються вже чотири проєкти «Scatec Solar» в Україні: щодо двох сонячних електростанцій в Черкаській області й по одному – у Миколаївській та Київській областях [21].

Ще одна норвезька компанія – NBT – отримала в листопаді 2020 р. всі дозвільні документи для початку робіт у Запорізькій області з будівництва найбільшої в Європі берегової вітрової електростанції поблизу м. Мелітополя [22]. У цьому випадку, як і з норвезьким успішним почином у сфері телекомунікацій і мобільного зв'язку, очікуємо на прорив у реалізації новітнього технологічного проєкту.

Першою компанією, яка запропонувала допомогу Україні 2014 р. в диверсифікації джерел енергопостачання, стала норвезька «Statoil». Компанія є найбільшим постачальником газу в Європі, але до 2030 р. планує 15–20 % інвестицій направляти у відновлювальну енергетику. «Statoil» розпочала поставки газу до України в жовтні 2014 р. після відкриття словацького реверсного маршруту. У результаті компанія поставала одним із найбільших експортерів цього виду палива в Україну. У 2014 р. норвезький холдинг поставив в Україну понад 890 млн кубометрів, у 2015 р. – більше ніж 2 млрд кубометрів. Але з листопада 2015 р. НАК «Нафтогаз України» припинив закупівлі газу в «Statoil» через високі ціни [19]. На жаль, там де Україна відступає від успішної динаміки співробітництва з найбільш передовими в цих галузях норвезькими корпораціями й концернами, її нішу, часто намагаючись витіснити, займають російський капітал і його політичне супроводження.

Базове дослідження динаміки українсько-норвезьких двосторонніх відносин неможливе без аналізу економічного співробітництва між цими державами, в основу якого покладено торгівлю товарами та послугами, а також інвестиції.

Таблиця 1

**Структура торгівлі товарами між Україною
та Норвегією (2014–2020 рр.)**
дол. США (<http://www.ukrstat.gov.ua/>) [23]

Рік	Експорт	У % до попереднього року	Імпорт	У % до попереднього року	Сальдо
2014	20164,3	62,7	588250,1	164,7	-568085,8
2015	12795,8	63,5	741686,1	126,1	-147665,4
2016	15337,8	119,9	163003,2	22	-147665,4
2017	19259,8	125,8	216859,7	133	-197563,9
2018	27976,8	145	227220,7	104,8	-199243,9
2019	26902,4	96,2	265189,0	116,7	-238286,6
200	27032,3	100,5	288613,9	108,8	-261581,5

Таблиця 2

**Динаміка зовнішньої торгівлі послугами
з Норвегією за 2014–2020 рр.**
тис. дол. США (<http://www.ukrstat.gov.ua/>) [24])

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Норвегія	22188,5	22712,2	21495,2	26771,1	34534,3	41599,1	38233,2

Як свідчать статистичні дані (табл. 1; табл. 2), у 2015–2016 рр. між Україною та Норвегією простежено значне падіння обсягів торгівлі товарами й послугами, порівняно з 2014 р. Основною причиною їх скорочення була складна політична та економічна ситуація в Україні, зумовлена загостренням збройного протистояння з російськими військами на сході України. Протягом 2017–2019 рр. українсько-норвезьке торговельне співробітництво характеризується значними темпами зростання, а з 2020 р. його обсяги у зв'язку з пандемією коронавірусної інфекції знову почали скорочуватись.

Однозначно позитивною є динаміка зростання норвезьких інвестицій в українську економіку, які впродовж 2014–2020 рр. становили у 2014 р. – 9,2 млн дол, 2015 р. – 6 млн дол, 2016 р. – 4,9 млн дол., 2017 р. – 6,3 млн дол., 2018 р. – 7,23 млн дол., 2019 р. – 8,1 млн, на 31 грудня 2019 р. – 9,7 млн дол. США [25].

Норвегія стала важливим донором у проєктах, спрямованих на підвищення енергоефективності, реформування енергетичного сектору, просування бізнесу та підвищення ядерної безпеки. Загальна фінансова підтримка України Норвегією з 2014 р. становить понад 170 млн євро. Також Королівство Норвегія послідовно підтримує Україну в її зусиллях щодо реформування корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів. Водночас доволі відчутними постають і вже відомі проблеми «українського інвестиційного клімату» – норвезькі інвестори занепокоєні та розчаровані «нововведенням» юридичних правил, що мають зворотну силу, а також непередбачуваністю раптових юридичних змін у галузі функціонування відновлюваних джерел енергії.

Тривожним сигналом для двосторонніх норвезько-українських економічних відносин став виступ державного секретаря Королівства Норвегія, члена Консервативної партії Єнса Фроліха Холте під час 4-ї Міжнародної конференції з питань реформ в Україні, яка відбулась у Вільнюсі 7–8 липня 2021 р. У своїй доповіді він указав на залежність між майбутніми обсягами норвезьких інвестицій в українську економіку та продовженням процесу реформ, результативністю боротьби з корупцією, покращенням конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, посиленням економічної стабільності для наступних поколінь [26].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Українсько-норвезькі відносини в політичному вимірі значно активізувалися з початком Революції гідності в кінці 2013 р. Із моменту

окупації Криму Королівство Норвегія чітко заявляло й продовжує заявляти про підтримку суверенітету та територіальної цілісності України. Протягом 2014–2018 рр. відбувався інтенсивний політичний діалог на високому й найвищому рівнях, здійснювалася розбудова каркасу нормативно-договірної бази двосторонніх партнерських відносин. Налагоджено двосторонній діалог із питань європейської інтеграції, де Норвегія активно ділилася досвідом європейської інтеграції поза членством у ЄС. Проте впродовж останніх двох років потужна позитивна динаміка двосторонніх відносин значно вповільнилася. Причини такого вповільнення можуть бути пов'язані як з об'єктивними чинниками, такими як пандемія COVID-19, так і з прямими суб'єктивними факторами, насамперед із непослідовністю з боку державних органів України в питанні проведення реформ та загальної ефективності таких дій.

Як позитив можна розглядати посилення інституційного механізму економічної та торговельної співпраці – завдяки заснуванню Українсько-норвезької міжурядової комісії з питань співробітництва в галузі торгівлі, підприємництва та економіки намітилися певні зрушення в цих сферах.

За показниками експорту товарів до Норвегії Україна, уже 2018 р. перевищила показники 2014 р., а за показниками імпорту норвезьких товарів, навіть станом на 2020 р., показники залишаються майже вдвічі меншими, ніж 2014 р. Також зберігається негативне сальдо в зовнішній торгівлі товарами, яке постійно зростає від 2015 р., проте все ще є вдвічі меншим за показники 2014 р. Позитивне збільшення показників зовнішньої торгівлі послугами після 2019 р. дещо вповільнилося.

Важливим для нинішніх і майбутніх двосторонніх відносин є продовження наявної послідовної динаміки збільшення обсягів норвезьких інвестицій в економіку України, де пріоритетною є галузь відновлювальної енергетики. Проте подальшій позитивній інвестиційній динаміці у відносинах двох країн, як і загалом із провідними зарубіжними партнерами, можуть стати на заваді раптові та непередбачувані зміни в українському правовому полі, а також непослідовність у проведенні Україною внутрішніх реформ.

На окрему увагу заслуговує співпраця між Королівством Норвегія й Україною впродовж останніх років у культурній, науковій та освітній сферах. Ураховуючи тенденцію до зростання української діаспори в цій країні та активізацію її впливу на міждержавні офіційні й неурядові комунікації, за цими сферами зберігаємо значний потенціал для подальших досліджень.

Ще одним важливим питанням для майбутніх досліджень і продовження цієї розвідки є взаємодія двох держав у багатосторонніх міжнародних форматах, де відповідне співробітництво та зустрічі на полях визнаних універсальних і регіональних міжнародних організацій (ООН, РЄ, ОБСЄ), могли б із не меншою ефективністю доповнюватись участю в роботі субрегіональних організацій, щонайперше північного виміру (Північної ради, Арктичної ради, РДБМ). Активізація присутності та взаємодії України з партнерами в таких форматах могла б суттєво посилити її потенціал у міжнародному спілкуванні й у проведенні внутрішніх реформувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цветков, О. Г. (2009). Королівство Норвегія в сучасних міжнародних відносинах та у співпраці з Україною. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*, 15, 116–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2009_15_16
2. Брайчевська, О. А. (2020). Україна у зовнішній політиці королівства Норвегія (2014–2019 рр.) *Актуальні проблеми міжнародних відносин та міжнародного права*, 184–189.
3. Слюсаренко, І. Ю. (2018). Сприяння Норвегії у реформуванні оборонно-промислового комплексу України після 2014 року. *Українське військо: сучасність та історична ретроспектива*, 218–2020.
4. Романько, І. І. (2020). Впровадження змішаної форми навчання у процесі реалізації проекту «Норвегія – Україна» (Льотна академія НАУ). *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки*, 8, 181–189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2020_8_28.
5. Лопушинський, І. П. (2020). Мовна політика Королівства Норвегія: актуальність для України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*, № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_21
6. *Foreign policy address to the Storting – March, 2014*. Government.no. URL: https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/ddress_storting/id753809/
7. Meld., St. 36 (2016–2017). Setting the course for Norwegian foreign and security policy. Recommendation of 21 April 2017 from the Ministry of Foreign Affairs approved in the Council of State the same day. (White paper from the Solberg Government). *Report to the Storting (white paper)*. URL: <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/meld.-st.-36-20162017/id2549828/> (accessed: 17.07.2021)
8. *Норвегія*. URL: <http://ukrsvit.org/%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/>
9. *Спільна декларація про партнерство між Україною та Королівством Норвегія (2016)*. URL: <https://norway.mfa.gov.ua/news/51776-spilyna-deklaracija-propartnerstvo-mizh-ukrajinoju-ta-korolivstvom-norvegija> (accessed: 17.07.2021).
10. *Україна та Норвегія започатковують одразу кілька стратегічних ініціатив у сфері енергетики, – заява глав урядів*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-norvegiya-zapochatkovuyut-odrazu-kilka-strategichnih-iniciativ-u-sferi-energetiki-za-yava-glav-uryadiv> (accessed: 17.07.2021).

11. *Норвегія поділяє основні цілі ініціативи Президента України щодо створення Кримської платформи*. URL: <https://norway.mfa.gov.ua/news/norvegiya-podilyaye-osnovni-cili-iniciativi-prezidenta-ukrayini-shchodo-stvorenniya-krimskoyi-platformi?v=6033af244c8bc> (accessed: 17.07.2021).
12. *МЗС України та Норвегії висловили готовність посилити взаємодію у рамках ООН для відновлення територіальної цілісності України*. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/political/681836.html> (accessed: 17.07.2021).
13. *12 травня – підписання Доповнення до Угоди між Урядом України та Урядом Королівства Норвегія про підтримку Державного бюджету України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/events/248150680> (accessed: 17.07.2021).
14. Meld. St. 9 (2020–2021). *Mennesker, muligheter og norske interesser i nord. Tilråding fra Utenriksdepartementet 27. november 2020, godkjent i statsråd samme dag.* (Regjeringen Solberg) Retrieved from: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20202021/id2787429/> (accessed: 17.07.2021).
15. *У Києві відбулося засідання Українсько-норвезької Міжурядової комісії з питань співробітництва у галузі торгівлі, підприємництва та економіки*. URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article;jsessionid=E18701F21546ACE7E37F19D02ED05ECB.app2?art_id=245300362&cat_id=35109 (accessed: 17.07.2021).
16. *МКІП: Відбулося третє засідання Українсько-норвезької міжурядової комісії*. URL: <https://mkip.gov.ua/news/4588.html> (accessed: 17.07.2021).
17. *The Norwegian-Ukrainian Chamber of Commerce*. URL: <https://nucc.no/> (accessed: 18.08.2021).
18. *Україна та Норвегія офіційно започаткували діалог із питань європейської інтеграції*. URL: <http://old.eu-ua.org/ukraina-norvehiya/> (accessed: 10.06.2020).
19. *В Осло відбулися експертні консультації в рамках двостороннього українсько-норвезького діалогу з питань європейської інтеграції*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/v-oslo-vidbulisya-ekspertni-konsultaciyi-v-ramkah-dvostoronnnogo-ukrayinsko-norvezkogo-dialogu-z-pitan-yevropejskoyi-integraciyi> (accessed: 10.06.2020).
20. *Норвезька Statoil з липня 2016 року відновила постачання газу до України*. URL: <https://economics.unian.ua/energetics/1571423-norvezka-statoil-vidnovila-postachannya-gazu-do-ukrajini-zmi.html> (accessed: 10.06.2020).
21. *Норвегія розпочинає перші великі інвестиційні проекти в Україні в одному з найбільш перспективних секторів української економіки*. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/65992-norvegiya-rozpochinaje-pershi-veliki-investicijni-projekti-v-ukrajini-v-odnomu-z-najbilysh-perspektivnih-sektoriv-ukrajinsykoji-jekonomiki> (accessed: 18.08.2021).
22. *Норвезька NBT починає будівництво на Запоріжжі найбільшої у Європі ВЕС за \$1,4 млрд*. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/news/norvezka-nbt-pochinae-budivnitstvo-na-zaporijji-naubilshoi-u-evropi-ves-za-14-mlrd> (accessed: 18.08.2021).
23. *Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами (2021)*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 18.08.2021).
24. *Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами (2021)*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 18.08.2021).
25. *Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України/з України за країнами світу (2020)*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm (accessed: 18.08.2021).

26. *Statement by Mr. Jens Frølich Holte, State Secretary, Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Head of the Norwegian delegation to the Ukraine Reform Conference in Vilnius, 7 July 2021.* URL: <https://www.norway.no/en/ukraine/norway-ukraine/news-events/news2/statement-by-mr.-jens-frolich-holte>. (accessed: 22.08.2021).

DYNAMICS OF RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND THE KINGDOM OF NORWAY IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN FEDERATION'S AGGRESSION

The article analyzes the dynamics of Ukrainian-Norwegian relations in the foreign policy and economic spheres under the context of Russia's aggression against Ukraine (2014–2021). The research was conducted from the standpoint of structural and functional approaches, the use of methods of documentary, content and comparative analysis.

Ukrainian-Norwegian relations in the political dimension have significantly intensified since the beginning of the Revolution of Dignity in late 2013. Since the occupation of Crimea, the Kingdom of Norway has clearly stated its support for Ukraine's sovereignty and territorial integrity. During 2014–2018, there was an intensive political dialogue at the highest and high levels, the framework of the regulatory and contractual framework of bilateral partnerships was developed.

The Ukrainian-Norwegian Intergovernmental Commission on Cooperation in Trade, Entrepreneurship and Economy, established in 2014, has become an important tool for economic cooperation. During its meetings in 2016, 2018 and 2020 the status and prospects of bilateral cooperation, the status of the Free Trade Agreement between Ukraine and the EFTA States, cooperation in energy and energy efficiency, transport, seafood trade, fisheries, agriculture, culture and tourism were discussed and agreed upon. A bilateral dialogue on European integration was established. In this context Norway shares with Ukraine the experience of European integration outside the EU membership. Norwegian investments in the Ukrainian economy are aimed at improving energy efficiency, reforming the energy sector and improving nuclear safety. Norwegian companies Scatec Solar and NBT have become powerful investors in the field of renewable energy.

After 2019, there is a slowdown in cooperation in the political and economic spheres. Indicators of foreign trade in goods and services are declining. Norwegian investors are mostly concerned and frustrated by the degree of transparency of investment conditions, sudden legal changes in the distribution of renewable energy sources and the reversal of new legal norms.

Preservation and consolidation of such processes may hinder the positive dynamics of Norwegian investment growth in Ukraine's economy and further bilateral economic cooperation.

Key words: Ukraine, the Kingdom of Norway, foreign policy and economic relations, investment climate and dynamics of mutual cooperation.

REFERENCES

1. Tsvietkov, O. H. (2009). The Kingdom of Norway in modern international relations and in cooperation with Ukraine. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy*, 15, 116–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2009_15_16 (in Ukrainian)
2. Braichevska, O. A., (2020). Ukraine in the foreign policy of the Kingdom of Norway (2014–2019). *Current issues of international relations and international law*, 184–189 (in Ukrainian).
3. Sliusarenko, I. Iu. (2018). Norway's assistance in reforming Ukraine's defense industry after 2014. *Ukrainian army: modernity and historical retrospective*, 218–220 (in Ukrainian).
4. Romanko, I. I. (2020). Introduction of a mixed form of training in the process of implementation of the project «Norway – Ukraine» (NAU Flight Academy). *Naukovyi visnyk Lotnoi akademii. Seriya: Pedagogichni nauky*, 8, 181–189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasp_2020_8_28 (in Ukrainian).
5. Lopushynskyi, I. P. (2020). Language policy of the Kingdom of Norway: relevance for Ukraine. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*, № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_21 (in Ukrainian)
6. Foreign policy address to the Storting – March, 2014. *Government.no*. URL: https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/address_storting/id753809/ (accessed: 17.07.2021) (in English).
7. Meld. St. 36 (2016–2017). Setting the course for Norwegian foreign and security policy. Recommendation of 21 April 2017 from the Ministry of Foreign Affairs approved in the Council of State the same day. (White paper from the Solberg Government). *Report to the Storting (white paper)*. URL: <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/meld.-st.-36-20162017/id2549828/> (accessed: 17.07.2021) (in English).
8. Norway. URL: <http://ukrsvit.org/%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/> (in Ukrainian).
9. Common Declaration on Partnership between Ukraine and the Kingdom of Norway (2016). URL: <https://norway.mfa.gov.ua/news/51776-spilyna-deklaracija-pro-partnerstvo-mizh-ukrajinoju-ta-korolivstvom-norvegija> (accessed: 17.07.2021) (in Ukrainian).
10. Ukraine and Norway launch several strategic initiatives in the field of energy at once – the statement of the heads of governments. URL <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-norvegiya-zapochatkovuyut-odrazu-kilka-strategichnih-iniciativ-u-sferi-energetiki-zayava-glav-uryadiv> (accessed: 17.07.2021) (in Ukrainian).
11. Norway shares the main goals of the initiative of the President of Ukraine to establish the Crimean Platform. URL: <https://norway.mfa.gov.ua/news/norvegiya-podilyaye-osnovni-cili-iniciativi-prezidenta-ukrayini-shchodo-stvorenniya-krimskoyi-platformi?v=6033af244c8bc> (accessed: 17.07.2021) (in Ukrainian).

12. The Ministries of Foreign Affairs of Ukraine and Norway expressed readiness to strengthen cooperation within the UN to restore the territorial integrity of Ukraine. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/political/681836.html> (accessed: 17.07.2021). (in Ukrainian)

13. May 12 – signing of the Addendum to the Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the Kingdom of Norway on support of the State Budget of Ukraine. URL: <https://www.kmu.gov.ua/events/248150680> (accessed: 17.07.2021) (in Ukrainian).

14. Meld. St. 9 (2020–2021). People, opportunities and Norwegian interests in the north. Recommendation from the Ministry of Foreign Affairs 27 November 2020, approved by the Minister on the same day. (Solberg Government). URL: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20202021/id2787429/> (accessed: 17.07.2021) (in Norwegian).

15. Meeting of the Ukrainian-Norwegian Intergovernmental Commission on Cooperation in Trade, Entrepreneurship and Economy took place in Kyiv. URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article;jsessionid=E18701F21546ACE7E37F19D02ED05ECB.app2?art_id=245300362&cat_id=35109 (accessed: 17.07.2021) (in Ukrainian).

16. ICIP: The third meeting of the Ukrainian-Norwegian Intergovernmental Commission took place. URL: <https://mkip.gov.ua/news/4588.html> (accessed: 17.07.2021) (in Ukrainian).

17. The Norwegian-Ukrainian Chamber of Commerce. URL: <https://nucc.no/> (accessed: 17.07.2021) (in English).

18. Ukraine and Norway have officially launched a dialogue on European integration. URL: <http://old.eu-ua.org/ukraina-norvehiya/> (accessed: 10.06.2020) (in Ukrainian).

19. Expert consultations within the framework of the bilateral Ukrainian-Norwegian dialogue on European integration took place in Oslo. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/v-oslo-vidbulisya-ekspertni-konsultaciyi-v-ramkah-dvostoronnogo-ukrayinsko-norvezkogo-dialogu-z-pitan-yevropejskoyi-integraciyi> (accessed: 10.06.2020) (in Ukrainian).

20. Norwegian Statoil resumed gas supplies to Ukraine in July 2016. URL: <https://economics.unian.ua/energetics/1571423-norvezka-statoil-vidnovila-postachannya-gazu-do-ukrajini-zmi.html> (accessed: 10.06.2020) (in Ukrainian).

21. Norway is launching the first major investment projects in Ukraine in one of the most promising sectors of the Ukrainian economy. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/65992-norvegija-rozpochinaje-pershi-veliki-investicijni-projekti-v-ukrajini-v-odnomu-z-najbilysh-perspektivnih-sektoriv-ukrajinsykoji-jekonomiki> (accessed: 18.08.2021) (in Ukrainian).

22. Norwegian NBT begins construction in Zaporizhzhia of Europe's largest wind farm for \$ 1.4 billion. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/news/norvezka-nbt-pochinae-budivnitstvo-na-zaporijji-naybilshoi-u-evropi-ves-za-14-mlrd> (accessed: 18.08.2021) (in Ukrainian).

23. Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods (2021). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 18.08.2021) (in Ukrainian).

24. Geographical structure of foreign trade in services (2021). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 18.08.2021) (in Ukrainian).

25. Direct investments (share capital) in the economy of Ukraine / from Ukraine by countries of the world (2020). URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm (accessed: 18.08.2021) (in Ukrainian).

26. Statement by Mr. Jens Frølich Holte, State Secretary, Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Head of the Norwegian delegation to the Ukraine Reform Conference in Vilnius, 7 July 2021. URL: <https://www.norway.no/en/ukraine/norway-ukraine/news-events/news2/statement-by-mr.-jens-frolich-holte>. (accessed: 22.08.2021) (in English).

Матеріал надійшов до редакції 30.09.2021 р.

УДК: 908

Богдан Шевченко,

старший викладач,

Одеський державний університет «Одеська політехніка»,

ORCID ID 0000-0003-4554-9905

dokprof@ukr.net

DOI 10.29038/2524-2679-2021-03-200-215

КРАЇНОЗНАВСТВО ЯК ОДНА З ГОЛОВНИХ СКЛАДОВИХ ЧАСТИН ОСВІТИ ЗДОБУВАЧІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

У статті досліджено країнознавство як одну з головних складових частин освіти здобувачів-міжнародників, яка є важливою дисципліною для забезпечення якісного освітнього процесу в навчальних закладах. Проаналізовано трактування сутності категорій «полікультурна компетентність» та «країнознавство» й досліджено основні характеристики дисципліни «Країнознавство». Проаналізовано основні якості складників освіти здобувачів-міжнародників, до яких належить якість цінностей, цілей і норм; якість умов; якість навчально-виховного процесу та якість результату освіти. Надано комплексну характеристику дисципліні «Країнознавство». Установлено, що мета дисципліни «Країнознавство» полягає у вивченні кожної конкретної держави світу. Визначено, що об'єктом дисципліни «Країнознавство» є країни як основні одиниці соціально-політичної організації світу, їх райони й регіональні угруповання. Установлено, що предметом дисципліни «Країнознавство» є єдина територіальна макроструктура країни (географічна територія, окреслена державними кордонами). Проаналізовано основні завдання,